

NAJVAŽNEJŠE VPRAŠANJE - RAZOROŽITEV**KAJ NAM PRINESEJO RAZGOVORI HRUŠČEVA Z EISENHOWERJEM?****Najhujše spore ima voditelj boljševikov z zastopniki ameriških delavcev -
Poziv Janeza XXIII. na katoliške vernike**

Te dni so uprte oči vsega sveta proti Ameriki; kjer Nikita Hruščev potuje iz mesta v mesto in išče stikov z najrazličnejšimi sloji prebivalstva, da bi spoznal njegovo miselnost. Ljudje ga sprejemajo v glavnem vladno, toda hladno in brez izrazov navdušenja. Kar žene gledalce na ceste, je v prvi vrsti radovednost. Vsakdo hoče videti moža, o katerem piše in govori ves svet in v čigar rokah je združena tolika moč in oblast kot v nobenem državniku našega časa.

Na svojem potu je Hruščev doživel lepe, a tudi precej neprijetne trenutke. Najlepše so ga sprejeli v kinematografskem središču Hollywoodu, kjer so se vse igralke in znani zvezdniki, med njimi tudi izraziti antikomunisti, že tedne pred njegovim prihodom vneto zavzemali, da bi bili vabljeni na pojedino, ki se je pripravljala v čast sovjetskega mogočnika.

S PESTMI PO MIZI

Toda ko se je Hruščev poslovil od Hollywooda in prispel v Los Angeles, je doživel nekaj, kar ga je močno razjezilo. Ondotni župan Poulson ga je na slovesni večerji spomnil, kako je svoj čas napovedoval, da bodo komunisti »pokopali« zapadni kapitalistični družbeni red ter pristavil: »Vi nas ne boste pokopali in mi vas ne bomo pokopali. Mi smo z našim načinom življenja zadovoljni in ne mislimo na noben pogreb, niti na naš niti na vaš«.

Te besede so pognale Hruščevu kri v glavo in žile na vratu so se mu nabrekli. Srdito je udaril po mizi in v odgovoru celó zagrozil, da, če je nezaželen gost, lahko tudi prekine obisk v Ameriki ter se takoj vrne v Rusijo. Toda ko je Hruščev jezo preupal, je bil drugo jutro spet veder in nasmejan ter je v dobrem razpoloženju nadaljeval pot v San Francisco, kjer ga je občinstvo prijazno sprejelo.

SPOR Z DELAVSKIMI VODITELJI

V San Franciscu so zastopniki delavskih strokovnih zvez priredili Hruščevu pojedino in tu se je sovjetski državnik tudi z njimi ostro spopadel. Vzrok je bil v tem, da so mu voditelji ameriških sindikatov stali razna neprijetna vprašanja, v katerih samih je že bila izražena kritika boljševiškega političnega in družbenega sestava.

Tako je na priliko predsednik pomorščakov vprašal Hruščeva, ali je v Sovjetski zvezi dovoljeno delavcem stavkati, zastopnik tekstilnih delavcev pa je hotel vedeti, ali je za podružabljenje gospodarstva res po-

trebna diktatura in ali bi se stvar ne dala izpeljati tudi v oblikah demokracije, kot so dokazale skandinavske dežele.

Hruščevu so se spet nabrekli žile na vratu. Vprašanje, je odvrnil, je »bedasto in ni vredno o njem razpravljati«. Žaljiv odgovor je imel za posledico, da so ga zdaj vprašali, ali ima vsak narod pravico, odločati o svoji usodi. Ko je Hruščev to potrdil, so delavski predstavniki hoteli imeti pojasnilo, zakaj Moskva ne priznava te pravice Vzhodni Nemčiji in Ogrski. Nastalo je tako prekanje, da bi se bil sestanek kmalu razbil.

Vendar, ker je Hruščev srečne narave, je tudi ta spopad kmalu pozabil. Ko je stopil na cesto, je predrl vrsto stražnikov, ki ga je čuvala, ter se pomešal med občinstvo, pozdravljajoč ga z dvignjenimi rokami. Ljudje so mu vneto ploskali.

»NEPREMOSTLJIVA NASPROTSTVA«

V vsakem primeru so nasprotja v nazorih o ureditvi družbe, katera ločijo boljševike od ameriškega delavstva, »nepremostljiva«, kot se je izrazil sindikalni voditelj Walter Reuther. Tega se tudi Hruščev dobro zaveda in nikakor ne prikriva. Kljub temu se mu pa zdi koristno in potrebno, da si izmenja misli z ameriški državnik. Eisenhower, je dejal Hruščev, je ravnal zelo modro, da me je povabil na obisk, četudi »prav nič ne ceni ali spoštuje komunističnih nauk«.

Zakaj je bilo kljub temu politično pametno, da se je Eisenhower odločil za sestanek s Hruščevom? Zato, ker družbi navzlic vsem ideološkim razlikam komunistične in neko-

munistične dežele skupni strah pred novo svetovno vojno in ker postajajo stroški za čedalje hujšo tekmo v oboroževanju, v katero sta se zapletla oba tabora, neprenosni tudi za bogato Ameriko in mogočno Rusijo.

GRE ZA OBSTANEK ČLOVEŠTVA

Strah pred novo, to pot atomsko vojno je več kot upravičen, če upoštevamo neznansko brzino, s katero se razvija sodobna vojna tehnika. Angleški učenjak Favrod je te dni izjavil, da spada »mala bomba«, katero so vrgli Amerikanci na Hirošimo in ki je v enem hipu spravila na oni svet okoli sto tisoč ljudi, danes že med zastarelo orožje.

Vodikova bomba, ki je bila preizkušena na otoku Eniwetoku v Tihem oceanu, je petstokrat močnejša od tiste v Hirošimi. Ko so jo razstrelili, je naredila v zemlji dva kilometra široko in 60 metrov globoko žrelo, iz katerega je pognala v ozračje eno milijardo ton radioaktivne prsti. Take in še hujše bi bile bombe v bodoči jedrski svetovni vojni.

Za vsakega mislečega človeka je jasno, da bi bilo s tem strašnim orožjem mogoče zbrisati v nekaj minutah z obličja zemlje velemesta, največja industrijska središča in cele narode ter, če bi se vojna zavlekla, morda pokončati in iztrebiti človeški rod. Kako si moremo zamisliti, da bi se po dveh tisočletjih krščanske omike naši odgovorni državniki, ki bi ne hoteli odvrniti od svojih narodov in človeštva tako grozne nesre-

Edini izhod - razorožitev

Če hočejo to zares doseči, pa je nujno potrebno, da najprej ustavijo blazno tekmo v oboroževanju. Zgodovinsko izkustvo nas namreč uči, da, kadar so se države druga zoper drugo mrzlično oboroževale, je prej ali slej med njimi vselej izbruhnila vojna. Zadostuje, da se pojavi v kateri vodilni deželi polnor diktator, kot je bil Hitler, pa bi bil svet čez noč v grozotah atomskega spopada.

Edino če so države šibko oborožene ali sploh razorožene, postane vojna tako rekoč nemogoča. Zato je Hruščev v govoru, ki ga je imel te dni na glavni skupščini Združenih narodov v New Yorku, predlagal, naj se na svetu vobče odpravijo stalne vojske. Splošna in popolna razorožitev naj se izvrši v štirih letih, po tej dobi vzdržuj vsaka država na svojem ozemlju samo policijo in

orožništvo, v kolikor sta potrebni za čuvanje reda in miru v notranjosti dežele.

POTREBEN JE VSAJ DELEN SPORAZUM

Predlog Nikite Hruščeva je brez dvoma idealen, toda v sedanjih mednarodnih razmerah neizvedljiv. Kdo naj na priliko prisili rdečo Kitajsko, ki ni članica Organizacije združenih narodov, da tudi ona razpusti svojo vojsko? Nihče je ne more prisiliti. Ako bi se pa vse druge države popolnoma razorožile, bi Kitajska bila edina vojaška velesila na svetu ter bi lahko uganjala, kar je je volja. Podjarmiti bi mogla vse manjše sosesde, sčasoma pa resno ogroziti tudi Japonsko, Sovjetsko Rusijo in naposled Ameriko.

RADIO TRST A

Nedelja, 27. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 15.40 Slovenska zborovska glasba; 18.00 Koncert slovenskih solistov; 21.00 Pesniki in njih stvaritve — Jovan Dučić (M. Jevnikar).

Ponedeljek, 28. septembra, ob: 18.00 Mozart: Koncert št. 5 za violino in orkester v A-duru K. 295; 18.30 Vokalni kvintet Niko Stritof; 19.00 Radijska univerza — Tone Penko: Zanimivi plazileci in dvoživke tujih dežel: »Rogata žaba«; 20.00 Sportna tribuna (B. Pavletič); 20.30 G. F. Haendel: »Acis in Galatea«, opera v 1 dej.; orkester »Little Society« in zbor »The Hufstader Singers«, nato Mala literarna oddaja.

Torek, 29. septembra, ob: 18.00 Z začarane police — Zora Kafol; »Pastirček in njegovo črno jag-nje«; 18.10 Simfonični koncert Slovenske filharmonije, ki ga vodi Samo Hubad in Bogo Leskovic — Uroš Krek: Sinfonietta, Matija Bravničar: Burlesca, Primož Ramovš: Scherzino za klavir in godala; 18.45 Zbor goriškega učiteljskega; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 Zgodovina odkrivanja sveta — Azija: »Križi odpira vrata na Japonsko« (M. Javornik); 22.00 Umetnost in življenje — Miran Pavlin: »Beneška razstava — Vitalnost v umetnosti«; 22.15 Jugoslovanski skladatelji — Miloje Milojević (P. Merku).

Sreda, 30. septembra, ob: 18.40 Slovenske instrumentalne zasedbe; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starec); 21.00 Srce in kri, radijska igra v 6 slikah. (Ivan Matičič); igrajo člani RO.

Četrtek, 1. oktobra, ob: 18.00 Koncert pianistke Klare Lenuzze — Scarlatti: 3 sonate, Liszt: Vzdih-ljaj, Pich-Mangiagalli: Koncertna etuda; 18.20 Iz hrvaške narodne zakladnice; 19.00 Radijska univerza — Boris Mihalič: Iz zgodovine pomorstva — »Pomorska bitka pri Jütlandu«; 21.00 Obletnica tedna (M. Javornik): »Dinastija kraljev dunajske glasbe, ob 110-letnici smrti Johanna Straussa očeta«; 21.15 Simfonični koncert ork. Tržaške filharmonije, ki ga vodi Stanislav Skrovačevski s sodelovanjem violinista Salvatora Accarda — Beethoven: Leonora, uvertura št. 3, Wagner: Preludij in smrt Izolde, Hačaturjan: Koncert za violino in orkester, Pizzini: Strapaese. Približno ob 21.50: Iz sodobne književnosti — Franc Jeza: »Pregled sodobne sovjetske književnosti«.

Petek, 2. oktobra, ob: 18.40 Slovenske narodne pesmi; 19.00 Iz planinskega dnevnika Rafka Dolharja: »Prvi sneg«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 2.00 Znanost in tehnika — Mario Kalin: »9. mednarodna tehnična razstava v Torinu«; 22.15 Koncert tenorista Dušana Pertota, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; na sporedu so Ipavčevi, Michlovi, Ščekovi, Savinovi in Poličevi samospevi.

Sobota, 3. oktobra, ob: 15.00 Stravinski: Divertimento iz baleta »Vilin poljub«; 15.25 Poje Ivo Robič; 15.40 Kvintet Veseli planšarji; 16.00 Novelist tedna; 18.00 Oddaja za najmlajše — Očala sreče, pravljica, (Radislav Rudan - Saša Martelanc). Igrajo člani RO; 19.00 Predavanje — M. Javornik: »Vino v umetnosti«; 20.40 Zbor Emil Adamič; 21.00 Mesto ponoči, III. del, »Mož iz davnine«, radijska zgodba, (Ezio d'Errico - Nada Konjediceva). Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 27. septembra, **nedelja**: Kozma in Damijan
- 28. septembra, **ponedeljek**: Venceslav
- 29. septembra, **torek**: Mihael
- 30. septembra, **sreda**: Hieronim
- 1. oktobra, **četrtek**: Janez
- 2. oktobra, **petek**: Angeli varuhi
- 3. oktobra, **sobota**: Terezija

ZASLUŽENO PRIZNANJE

Ob zaključku škofijskega cerkvenega zbora ali sinode v Trstu je sv. oče odlikoval z visokimi cerkvenimi častmi več tržaških duhovnikov. Eno najvišjih časti je prejel dr. Jakob Ukmar, ki je bil imenovan za apostolskega protonotarja. Za monsignorja pa sta bila imenovana g. Franc Malalan, župnik v Borštu, in g. Jože Jamnik, ravnatelj Marijanišča na Opčinah.

Uglednim slovenskim duhovnikom k imenovanju iskreno čestitamo.

Kaj nam prinesejo razgovori Hruščeva z Eisenhowerjem?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ze iz tega samega vzroka je zatorej predlog Nikite Hruščeva danes neizvedljiv. Amerikanci in ostali zapadnjaki so sicer tudi za razorožitve, vendar menijo, naj se izvrši postopoma in pod zanesljivim mednarodnim nadzorstvom, da bi se ta ali ona država ne mogla oboroževati skrivoma ter lepega dne iznenada napadla nepripravljenega soseda.

Po mnenju treznih in miroljubnih ljudi pa bi bil že najmanjši razorožitveni sporazum, ki bi se na pobudo Eisenhowerja in Hruščeva sklenil med naprotnima taboroma, velika dobrota za človeštvo. Kako silne

milijarde bi se že prihranile, ako bi se voj-ske znižale le za 20 ali 30 odstotkov in uki-nila atomska razstreljevanja! S temi ogrom-nimi zneski bi Hruščev mogel uresničiti svo-jo sedemletko, zapadnjaki pa uporabiti de-nar za pospeševanje ljudske blaginje v svo-jih državah in zaostalih deželah po svetu. Strah pred novo vojno, ki leži kot mōra na duševnosti narodov, bi čez noč zginil.

To je tudi vzrok, zakaj je papež Janez XXIII. pozval 16. septembra vernike, naj molijo h Gospodu, da bi sestanek med Hruščevom in Eisenhowerjem prinesel »resnič-no korist« socialnemu redu človeštva.

Južni Tirol pred Združenimi narodi

V ponedeljek je avstrijski zunanji mini-ster Bruno Kreisky imel na zasedanju Zdru-ženih narodov v New Yorku dvouren govor o položaju nemške narodne manjšine v Italiji. Dokazoval je, da Rim do danes ni še izvedel pogodbe Gruber - De Gasperi, čeprav je od tedaj preteklo že več ko 13 let.

Ce se vprašanje kmalu zadovoljivo ne re-ši s pogajanjem med avstrijsko in italijan-sko vlado, je Kreisky zažugal, bo Avstrija predložila zadevo Južnega Tirola v razsojo Organizaciji združenih narodov. Njegov govor je bil torej le nekako pravočasno opo-zorilo Italiji, nekaj pritisk na rimske dr-žavne, da pospešijo pogajanja o izvedbi De Gasperi - Gruberjevega dogovora, ki se zaupno vodijo z dunajsko vlado že leta, ne da bi se kakorkoli zaključila.

Avstrijsko časopisje vseh strank zahteva, da je treba temu brezkončnemu italijanske-mu zavlačevanju napraviti kraj.

Narodne manjšine v Avstriji

Naše mnenje v tej zadevi je naslednje. Da je nemška manjšina danes postavljena v središče svetovne pozornosti, je kriv v prvi vrsti pokojni De Gasperi, ker ni Juž-nim Tirolcem dal brez obotavljanja vsega, na kar se je bil obvezal. Enaka odgovor-nost zadene Scelbo in njegove naslednike. Južnotirolski parlamentarci so bili nam-reč predložili Rimu spomenico, v kateri so predlagali, naj se razmere v deželi uredi v sporazumu z italijansko vlado, a so skozi leta zaman čakali na katerikoli odgovor. Bili so zavoljo tega skoro prisiljeni se obr-niti na Avstrijo, drugo podpisnico pogodbe, in tako je Južni Tirol po krivdi Rima po-stal mednarodno vprašanje.

JANEZ XXIII. IN KARDINALI

Papežev poziv, naj verniki molijo k Bo-gu, da bi razgovori med Eisenhowerjem in Hruščevom koristili človeštvo, je zbudil v svetovnem časopisju precej pozornosti, ker so se ameriška kardinala Spellman in Cu-shing in italijanski kardinal Lercaro prej odkrito izjavili proti prihodu Hruščevu v Ameriko.

To je bil za mnoge dokaz, da se papež v tem vprašanju nikakor ne strinja z razni-mi cerkvenimi dostojanstveniki. V vatikan-skih krogih to zanikajo, češ da je vabilo Hruščevu, naj obiše Ameriko, ena stvar, druga pa so pogajanja med sovražnima ta-boroma, ki se lahko opravijo tudi izven Amerike.

Istočasno pa ugotavljamo, da dunajska vlada nima najmanjše moralne legitimaci-je govoriti pred Združenimi narodi o manj-šinah, ker sama na najzahrbtniji način preganja slovensko in hrvaško manjšino na svojem ozemlju. Ravno v trenutku, ko je Kreisky v New Yorku odpiral usta, je časopisje objavilo vest, da je na gradiščan-skem bila spet ukinjena ena hrvaška šo-la in kako se na Koroškem iznova izvaja podel, protizakonit pritisk na slovenske starše, da bi svoje otroke vpisovali v — nemške potujčevalnice.

Predstavnikom take države bi morali pre-povedati, da govore pred Združenimi nardo-di sploh o manjšinah. Sele ko bi dokazali, da sami vestno izpolnjujejo mednarodne manjšinske pogodbe, naj bi jim bilo dovol-jeno se oglasiti k besedi.

NASELJEVANJE TRŽASKIH PREDMESTIJ

V torek je bilo v mestnem okraju Campi Elisi dodeljenih raznim družinam 49 novo zgrajenih stanovanj. Na slovesnosti sta med drugimi govorila škof Santin in župan Fran-zil. Predsednik zavoda za gradnjo ljudskih hiš dr. Gasser je pri tem povedal, da je bi-lo na Tržaškem v zadnjih 4 letih sezidanih 2372 novih stanovanj in potrošenih v ta namen 6 milijard in 181 milijonov lir.

V zidavi, je dodal, je danes 61 hiš, v na-črtu jih je pa še 185, za katere je predvi-den izdatek, znašajoč 4 milijarde in 118 mi-lijonov. Gradnja ljudskih hiš je socialno brez dvoma koristna, le škoda, da se no-va naselja širijo po zemlji, ki je še ne-davno bila popolnoma slovenska, a se zdaj načrtno potujčuje.

Razveljavljena obsodba

Dne 23. julija je Novi list objavil, da je sodišče obsodilo na 5 mesecev zapora župni-ka v Šempetru pri Gorici Alberta Metlikov-ca, češ da ni o veliki noči blagoslovil hiše, v kateri živita le civilno poročena zakonca ter tako povzročil med njima in starši pre-pir.

Obsodba je vzbudila v tukajšnji javnosti izredno mučen vtis, kajti Albert Metlikovec je naš rojak iz Sosljana ter znan kot pravi-čen mož in globoko zaveden Slovenec.

Zato je naša javnost na Tržaškem in Go-riškem z zadoščenjem sprejela vest, da je prizivno sodišče v Ljubljani pred kratkim razsodbo goriškega sodišča razveljavilo ter odločilo, naj se obnovi sodni postopek. Pre-pričani smo, da bo nova obravnava vrnila g. Metlikovcu odvzeto čast.

Titov govor v Nikšiću

V nedeljo je imel maršal Tito v Črni gori veliko zborovanje. Govoril je v Nikšiću, kjer bi poleg ondodne jeklarne morala po jugoslovansko-sovjetskem dogovoru danes obratovati tudi tovarna aluminija. Tega velepodjetja pa ni, ker se Hruščev ni držal pogodbe in pustil Jugoslavijo na cedilu.

Tito je prikazal, kako je država medtem dosegla znatne uspehe v industriji in rav-

no tako v poljedelstvu, potakem brez ruske pomoči napredovala. To na zapadu vsi priznavajo, medtem ko nekateri komunistični voditelji vztrajno omalovažujejo uspehe jugoslovanskega gospodarstva, obtožujoč sedanjo vladavino, da je s svojim »revizionizmom« obubožala kmetijstvo in zavrla razvoj industrije.

»Mi«, je vzkliknil Tito, »smo zares revizionisti, ker smo prilagodili svoje delovanje menjajočim se pogojem življenja. Nismo s prekrižanimi rokami čakali, da nam pade mana z nebes. Oni nas obdolžujejo revizionizma, mi pa njih dogmatizma«.

Odnosi z ostalim svetom

Kako zamenjaš šofersko izkaznico

Novi cestni zakonik med drugim določa, da je treba do 1. julija 1961 zamenjati sedanje šoferske izkaznice. Po sedanjih predpisih sta uvedeni dve vrsti izkaznic: z eno smeš voziti vozila za lastne potrebe, z drugo pa vozila za javno uporabo. Vsa pa so porazdeljena v šest skupin in za vsako so določene posebne izkaznice.

V skupino A spadajo motorna kolesa, v B avtomobili in lahki tovorniki, v C težki tovorniki, v D avtobusi, v E tovorniki s prikolicami in v F vozila, ki so tako opremljena, da jih lahko vozijo telesno pohabljeni osebe.

Po starem zakoniku bi morali letos začeti obnavljati izkaznice, izdane leta 1948-49, toda zdaj je določeno, da bodo stare veljavne, dokler se ne zamenjajo z novimi.

Vse nove bodo veljavne 5 let, razen tistih za skupino A in B (motorna kolesa in avtomobili), ki so veljavne 10 let, če ni njihov imetnik dne 1. julija 1959 že izpolnil 50. leto. Rok pa poteka od dneva, ko je bila stara izkaznica izdana, oziroma obnovljena.

Novo dobiš takole: nadzorništvo za motorizacijo (Ispettorato della motorizzazione) predloži prošnjo in dve sliki ter obenem pokaže staro šofersko izkaznico ter listino, iz katere je razvidno, kje imaš stalno bivališče (osebna izkaznica, potrdilo o bivališču itd). Če je prejšnja izkaznica bila izdana že pred več kot 10 leti, moraš obenem predložiti zdravniško spričevalo.

Ko vse to urediš, ti bodo staro izkaznico vrnili in boš z njo lahko krožil, dokler ne dvigneš na prefekturi nove. Pripomnimo naj še, da prošnjo za zamenjavo lahko vložiš v kateremkoli mestu Italije, ne glede na to, kje si pristojen, novo knjižico pa boš mogel dvigniti le na prefekturi **svoje** pokrajine.

Da bi zamenjava čimbolje potekla, je ministrstvo določilo roke, v katerih morajo posamezni šoferji vložiti prošnje za nove knjižice. **Tako mora šofer, čigar priimek se začne s črko A, predložiti prošnjo do 30. septembra**, ostali pa po abecednem vrstnem redu; dne 1. julija 1961 bodo vsi lahko vozili le z novimi izkaznicami.

Razmerje do Moskve se je sicer zboljšalo, toda sosedna Albanija vodi zadnje čase spet ostro gonjo proti Jugoslaviji. Če tako dela na ukaz »od zgoraj«, je to slabo znamenje. Vendar nikomur se ne bo posrečilo, da nas odvrne s poti, ki smo jo izbrali. »Na vzhodu naj se ne vdajajo utvaram, zakaj Beograd si iz ljubezni do kompromisov ne bo dal zamašiti ust«.

Odnosi Jugoslavije z zapadnim svetom, je naglasil Tito, so dobri, z deželami v Afriki in Aziji pa izvrstni. Jugoslavija bo dosledno nadaljevala borbo proti kolonialnemu gospodstvu, četudi bi zavoljo tega mogla imeti trenutno škodo.

Katero vrsto šole naj izberemo?

Ob zaključku osnovne šole se otrok, še bolj pa starši, nenadoma znajdejo pred vprašanjem, v katero vrsto šole, naj ga vpišejo.

Po drugih državah dajejo nasvete v takih odločilnih trenutkih posebne posvetovalnice. Pri nas, zlasti med Slovenci, pa še vedno koračimo po izhojenih tirnicah. Včasih je družina na vasi sklenila: za gospoda naj gre, bel kruh bo jedel. Meščanski sinovi pa so poznali le poklica odvetnika ali profesorja. Le redki in bogati so se odločili za inženirski ali zdravniški poklic. Gola korist družine je bila tudi po vojni merilo, na katero srednjo šolo naj se otrok vpiše. Starši ne vprašajo ne učiteljev ali profesorjev, za kateri poklic bi bil sinko sposoben. Še manjši delež ima otrok sam pri odločitvi, dasiravno se tiče samo njegove lastne bodočnosti. Njega sploh ne vprašajo, kam si želi, kakšno nagnjenje čuti.

Nekam ga pač vpišejo »veliki«, pa konec! Oni, ki so za vpis v slovenske šole, stoje tudi pred izbiro: ali naj ga dajo na gimnazijo z možnostjo za nadaljevanje naukov ali v kako strokovno šolo. Večina staršev, ki si domišljjujejo, kako so prebrisan prakti-

ki, vpišejo sina ali hčer kar v prvo strokovno, češ čez tri leta bo že nosil denarce domov, pa še truda pri učenju latinščine ne bo imel. Toda taki računi so pravilni samo za otroke, ki res niso nadarjeni; ti naj se le vpišejo v strokovne šole. Drugi pa ne! Ni namreč nikjer rečeno, da moramo Slovenci skrbeti le za pomočnike, šivilje in elektriciste.

V našo narodno korist in v korist otrok samih je, da se vpisujejo v nižjo srednjo šolo, ki jim po treh letih odpira pot v marsikatero poklice. Tudi če pojde mladi absolvent za trgovskega pomočnika, mu bo le koristilo, da ima nekaj več splošne izobrazbe in ne samo golo strokovno. Mi potrebujemo v prvi vrsti izobražencev, pa bodisi da je to krojač ali palir, ne pa golih ročnih spretnežev. V korist dijaka samega je, da stopi v šolo, ki ima odprtih več vrat v življenje. Saj to predvideva tudi bodoči šolski zakon.

Najslabše je pa takrat, ko prepuste starši izbiro — to se pa po navadi zgodi ob prestopu iz nižje v višjo srednjo šolo — izključno le sinu ali hčeri. Takrat se sliši: »Hm, če se vpiše Elvira v četrto gimnazijo, se bom tudi jaz; če pojde na učiteljsko, tudi jaz«. Odločuje torej samo prijateljstvo in družba, ne pa sposobnost in notranji klic.

Še bolj zanimivi in abotni so pa take vrste argumenti: »Naš pojde na višjo gimnazijo, učiteljsko ni tako nobel«. Že to malo, kar smo rekli, nam pokaže, zakaj toliko naših dijakov ne uspe v šoli. Izbrali so tisto, ki jim najmanj prija. Vse vrste šol so enako važne in potrebne, toda starši naj se zlasti pri izbiri srednje šole ozirajo na mnenje vzgojiteljev, na nagnjenje otroka ter na njegovo in narodovo korist.

Najslabše je pa takrat, ko prepuste starši izbiro — to se pa po navadi zgodi ob prestopu iz nižje v višjo srednjo šolo — izključno le sinu ali hčeri. Takrat se sliši: »Hm, če se vpiše Elvira v četrto gimnazijo, se bom tudi jaz; če pojde na učiteljsko, tudi jaz«. Odločuje torej samo prijateljstvo in družba, ne pa sposobnost in notranji klic.

Še bolj zanimivi in abotni so pa take vrste argumenti: »Naš pojde na višjo gimnazijo, učiteljsko ni tako nobel«. Že to malo, kar smo rekli, nam pokaže, zakaj toliko naših dijakov ne uspe v šoli. Izbrali so tisto, ki jim najmanj prija. Vse vrste šol so enako važne in potrebne, toda starši naj se zlasti pri izbiri srednje šole ozirajo na mnenje vzgojiteljev, na nagnjenje otroka ter na njegovo in narodovo korist.

tržaška knjigarna

trst - ul. sv. frančiška 20 - telefon 61-792

vam nudi

I Tržaškega

OB KRIZI LADJEDELNIŠTVA

Bodo končno gradili potniške ladje?

Tržaška ladjedelniška industrija se danes, kot vsi priznavajo, nahaja v hudi stiski. V enako hudem položaju so tudi ladjedelnice v Tržiču, kar je razumljivo, saj tako tržaške kot tržiške ladjedelnice tvorijo eno samo enoto. Da je zadeva nadvse resna, spoznamo že iz naslednjih podatkov.

Medtem ko je bilo pred drugo svetovno vojno v Tržiču zaposlenih okrog 15 tisoč delavcev, jih je danes le 7.500. Od teh jih je zaradi pomanjkanja dela še 1.500 doma in redno prejema plačo (brez nadur in nagrade za akordno delo), kar pomeni, da so podjetju v ogromno breme. Tudi na Tržaškem ni položaj mnogo boljši, saj je bilo v ladjedelnici sv. Marka začasno odpuščenih več desetina delavcev, v Tržaškem arzenalu pa že nekaj stotin.

Precej delavcev pa bo, kot pravijo, odslovljenih januarja, ko bodo splavili eno izmed dveh petrolejskih ladij, ki ju gradijo v ladjedelnici sv. Marka. Aprila prihodnjega leta pa bodo spustili v morje zadnjo petro-

lejsko ladjo, tako da bo podjetje ostalo brez kakršnihkoli naročil.

Da se stanje tukajšnje najvažnejše industrije nekoliko izboljša, so delavske in politične organizacije dolgo pritiskale na vlado, naj poskrbi, da se bodo tudi v Trstu in Tržiču gradile potniške ladje, kajti le tako je mogoče zaposliti vse kategorije delavstva.

In res je bilo že lani obljubljeno, da bo v najkrajšem času naročena pri naših ladjedelnicah gradnja dveh 36.000-tonskih čezoceanskih parnikov, od katerih bodo enega zgradili v Trstu, drugega pa v Tržiču. Za obe ladji naj bi potrošili skupno 56 milijard lir.

Se neizpolnjene obljube

Ker oblastva v Rimu niso vesti uradno potrdila, so levičarske politične organizacije in sindikati pričeli, zlasti v zadnjem času, ostro napadati vlado. Pred dnevi pa se je napadom pridružila še liberalna stranka, ki je celo razglasila, da se obljubljeni potniški ladji sploh ne bosta pri nas gradili.

V odgovor je demokristjanska »Agenzia Giulia« priobčila članek, kjer odločno zanika trditve liberalcev ter poudarja, da bo vlada gotovo izpolnila obljubo.

Agencija poudarja, da bodo do leta 1962 v Italiji zgradili 4 večje potniške ladje, in sicer dve po 36.000 ton nosilnosti ter dve po 18.000 ton, ter zanje potrošili skupno 86 milijard lir. Čeprav ni še dokončno odločeno, se zdi, da bodo eno večjo ladjo zgradili v ladjedelnici sv. Marka, ostali, manjši pa v Tržiču.

Če se bo to zgodilo, bodo tukajšnje ladjedelnice sicer dobile za skupno 58 milijard lir del in tako mogle delavstvo zaposliti za približno dve leti.

Devin-Nabrežina:

NATEČAJ ZA STANOVANJA INA-CASA

Ustanova INA-CASA gradi v Devinu, ob cesti proti železniški postaji šeststanovanjsko poslopje za delavce. Ko bo to dokončano, bodo v bližini sezidali še eno stavbo, tako da bodo delavci imeli na razpolago skupno 12 stanovanj.

Medtem je INA-CASA že razpisala natečaj za dodelitev omenjenih stanovanj. Udeležiti se ga lahko delavci, ki so zaposleni, oziroma bivajo v občinah Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor. K natečaju se ne more prijaviti, kdor je že lastnik kakega stanovanja, in prav tako tudi ne delavec, če je že kak njegov družinski član lastnik stanovanja. Natečaja se nadalje ne morejo udeležiti železničarji in delavci, zaposleni v kamnolomu Cava Romana v Nabrežini.

Kdor namerava dobiti stanovanje, mora od 29. septembra do 28. oktobra vložiti prošnjo na Delavski urad v Nabrežini ali v Trstu. Prošnjo je treba izpolniti na posebnem obrazcu, ki ga dobiš na omenjenem uradu, ter obenem priložiti družinski list,

na katerem mora davčni urad v Trstu (Ufficio imposte) pripisati, da nisi lastnik stanovanja.

Zgonik:

JAVNA DELA V OBČINI

Nad Samatorco, enim manjših naselkov zgoniške občine, se dviga hrib Sv. Lenarta, od koder se odpira krasen razgled na ves tržaški Kras in morje. Na tem hribu je nekoč bila cerkva, ki pa jo je zob časa tako uničil, da so od nje danes ostale le redke ruševine.

Ustanova za tujski promet se je pred kratkim odločila cerkvico obnoviti ter obenem popraviti pot iz Samatorce do vrha Sv. Lenarta. Obe deli bo izvedla ustanova Selad, katere delavci so že pričeli urejevati pot.

Podjetje Mazzaroli iz Trsta sedaj asfaltira cesto iz Repniča v Brišičke. Ko bo to delo zaključeno, bodo položili asfalt še na pot iz Repniča v Zgonik. V popravilu je nadalje tudi cesta Bajta - Zgonik, tako da bomo kmalu imeli lepo urejene vse glavne poti v občini.

Beneška

IZ SV. PETRA SLOVENOV

V drugi polovici avgusta je v Ažli, svoji rodni fari, slovesno ponovil biserno mašo župnik g. Jožef Jušič. Slavljenec je pastiroval najprej v Beneški Sloveniji in na Tolminkem, sedaj pa je župnik v Kredu na Kobariškem, kjer je nedeljo prej opravil prvo biserno mašo.

Skozi prelep slavolok je 86-letni duhovnik prišel v spremstvu mnogih sobratov do cerkve. Tu so mu štiri deklice poklonile štiri križe: novomašniškega, srebrnega, zlatega in bisernega. Cerkev je bila nabito polna, mnogo vernikov pa je moralo prisostvovati biserni daritvi izven nje.

Slavnostni govor je imel župnik iz Velikih Žabelj na Vipavskem g. Jožko Kragelj.

Biseromašnik se je rodil pred 86 leti v Ažli. Dve leti osnovne šole je dovršil v Sempetru Slovenov, dve pa v Čedadu. Dan za dnem je moral pešati 12 km dolgo pot od doma do šole ter nazaj. Nato se je učil na gimnaziji in v bogoslovju v Vidmu, kjer ga je v glavnih predmetih poučeval prof. Ivan Trinko. Novo mašo je slavljenec zapel pred 60 leti v rodni Ažli.

V svojem duhovniškem poslanstvu je opravljal na rodni zemlji sedem duhovnij, leta 1937 pa je prestopil v goriško nadškofijo, v kateri je 20 let pasel ovčice na Pečinah na Šentviški planoti, od leta 1957 pa župnikuje v Kredu.

G. Jožef Jušič zasluži priznanje, ker je znal vtisniti vsem duhovnijam, kjer je služboval, pečat svoje neizčrpne življenjske podjetnosti bodisi kot dušni pastir in učitelj lepega cerkvenega petja kot svetovalec v življenjskih težavah vernikov. Znan je tudi kot odličen sadjar, strokovnjak za negovanje zlahtnega sadja, posebno breskev, hrušk in jabolok. Saj je še pred leti bil odlikovan z nagradami na razstavi sadja v Čedadu. Njegovo delo na tem polju je obrodilo največ sadov v Platišču, na Pečinah in v Kredu.

Ko sem julija potoval po Tolminkem in Kobariškem, sem ugotovil, kako visoko cenijo našega biseromašnika tudi goriški Slo-

Marijino slavlje v Trstu

Prejšnji četrtek je na Velikem trgu v Trstu pristal helikopter, ki je v naše mesto pripeljal kip fatimske Matere božje. Kljub slabemu in deževnemu vremenu se je na trgu zbralo okrog 100 tisoč vernikov, da prisostvujejo edinstveni verski prireditvi. Poleg škofa msgr. Santina in številnih duhovnikov so pred županstvom, kjer so zgradili velik oltar, stali generalni komisar Palamara, tržaški župan Franzil, predsednik pokrajine Gregoretti in drugi oblastniki. Po škofovem govoru so kip v slovesni procesiji odpeljali v stolnico sv. Justa, kjer se je čiščenje Jezusove matere nadaljevalo vso noč.

V petek so kip prenesli v cerkev Sv. Antona Novega, kjer so se zlasti ob večerni sv. maši poklonili Mariji mnogoštevilni tržaški Slovenci. Vdanost naših vernikov do nebeške Matere se je izkazala zlasti tedaj, ko so iz tisočev grl mogočno zadonele po veliki cerkvi znane in melodične slovenske Marijine pesmi.

V soboto so kip v spremstvu kardinalov Lercara iz Bologne in Urbanija iz Benetk ter vseh škofov iz Treh Benečij prepeljali na Vejno, kraj med Opčinami in Kontovelom, kjer je kardinal Lercaro blagoslovil temeljni kamen bodočega velikega svetišča, posvečenega »Mariji, materi in kraljici«. Od tod so kip odpeljali v Trst, od koder so ga na ladji ponesli v Milje.

V nedeljo zjutraj je fatimska Marija obiskala tržaške bolnišnice in zapor v ulici Coroneo, nakar se je spet ustavila na Velikem trgu, kjer je tržaški škof imel ob udeležbi najvišjih oblastnikov in ogromne množice vernikov pontifikalno sv. mašo. Zatem je na trgu pristal helikopter, ki je vkrcal kip, se počasi dvignil v zrak in po daljšem poletu nad mestom krenil proti Tržiču.

Še pred odhodom pa se je vsa tržaška škofija posvetila brezmadežnemu srcu Marijinemu.

ZA ODPRAVO KRIZE V TRZIŠKI LADJEDELNICI

Prejšnjo sredo je bila po vsej goriški pokrajini splošna stavka, ki je trajala 2 uri, to je od 10. ure do poldne. Tudi zvezi trgovcev in industrijcev sta pozvali člane, naj se stavke udeležijo. Medtem so bila protestna zborovanja v Gorici, Trziču, Podgori, Ronkah, Gradiški, Krminu in v drugih krajih goriške pokrajine. Stavka je bila povsod popolna, v Gorici so bile za časa stavke zaprte vse trgovine in javni lokali. Protestna zborovanja, na katerih so govorili razni predstavniki sindikatov, zlasti UIL in CIGL, ter političnih strank pa so bila bolj slabo obiskana. Na zborovanju v Gorici je med drugimi govoril poslanec Ceccherini, v Podgori pa poslanec Rafael Franco, ki je bil med vsemi najostrejši. V Trziču pa je nastopil tudi tajnik CISL Marinello.

Na zborovanjih so govorniki zahtevali v prvi vrsti, naj se čimprej skliče sestanek med predsednikom Segnijem in pokrajinskim zastopstvom ter naj se prekliče ukinitve ladjedelniškega oddelka OMFA.

Slovenija

venci, kar me je zelo veselilo. Glavni vzrok, da je povezal svojo življenjsko usodo z Goričani, je v tem, da ni zmožal po svoji vesti na rodni zemlji poučevati slovenskih otrok krščanskega nauka v italijanščini.

Naj omenimo še eno slavljeno odliko: njegov zdravi humor, ki ga spremlja povsod. To pa zmore le človek dobrega srca.

Biseromašnika naj dobri Stvarnik bogato blagoslovi do skrajnih meja človeškega življenja. A. Č.

IZ PODBONESCA

Beneška Slovenija je znana po obilnem pridelku okusnega sadja, posebno breskev, hrušk in jabolk. V tem oziru tudi naša občina ni med zadnjimi. Vendar se pridelek sadja, ki tvori v mnogih krajih glavni dohodek, iz leta v leto slabša. Tega je v glavnem krivo slabo vreme, ponekod pa morda zastareli način negovanja žlahtnega sadja, čeprav je pred leti tudi v naši občini v Platišču živahno deloval vzorni sadjar, župnik Jožef Jušič.

Zato so se mnogi verniki tudi iz naše občine, posebno iz Platišč, udeležili njegovega bisernega slavlja v Kredu in Ažli.

Slabšanje žlahtnega sadja so opazila tudi oblastva. Zato so pred mesecem priredila v naši občini razstavo sadja, zlasti breskev, ki je dobro uspela. Toda sama razstava ne zadostuje. Prizadevanje naših sadjerejcev po izboljšanje žlahtnega sadja mora kmetijsko nadzorništvo podpreti z raznimi učinkovitimi ukrepi in strokovnim poukom.

IZ VIDMA

Predpreteklo nedeljo je v okviru »Furlanskega septembra« bilo v Vidmu tudi srečanje med šahisti iz Julijske Krajine in iz Koroške. Med temi je bil tudi avstrijski mojster Robač iz Celovca.

Veliko zanimanja je bilo zlasti za srečanje med Pinom Lakovičem in Manitzom iz Celovca ter med Filipovičem in Einsendlem iz Beljaka. Oba naša igralca sta se dobro postavila in s tem odločila zmago domačinov. Povratna tekma bo 1. oktobra v Celovcu.

Tudi na zadnji seji goriškega pokrajinskega sveta, ki je bila prejšnji četrtek, so v glavnem razpravljali o krizi tržiških ladjedelnic. Razpravo sta sprožila svetovalec Pellizzoni in Zaretti. Predložila sta temeljito izdelano resolucijo, v kateri sta zahtevala od vlade celo vrsto nujnih ukrepov, da se trajno ozdravi položaj v ladjedelnici. Svetovalec Bergomas pa je predlagal, naj se v pokrajinsko zastopništvo, ki pojde v Rim, vključijo tudi predstavniki sindikatov.

Predložena resolucija je bila sprejeta z večino glasov.

IZ STEVERJANA

V nedeljo se je na našem letnem gledališču med borovci pozet zbrala ogromna množica občinstva; med gledalci je bilo, kar je zelo razveseljivo, zlasti veliko mladine.

Steverjansko SKPD je vabilo občinstvo na običajni praznik grozdja. Čeprav je veliko Goričanov to nedeljo odšlo zlasti na miranski grad, kjer je na kvaternico vsako leto veliko versko slavlje in je bila na Peči zlata maša, ki jo je daroval tamkajšnji rojak salezijanec gospod Jožko Malič, ni bila udeležba pri nas nič manjša kot lani.

Tržaški Slovenski oder je v režiji prof. Jožeta Peterlina odlično odigral duhovito šaloigro angleškega dramatika Mannersa »Peg, srček moj«. Peg je ime irskega dekleta,

PRIČETEK ŠOLSKEGA LETA

Ravnateljstvo nižje srednje in strokovne šole javlja, da se šolsko leto prične 1. oktobra s sv. mašo ob 10.45 v stolnici. Dijaki naj se zberejo najkasneje do 10.30 na šolskem dvorišču v ul. Randaccio.

Lepo bi bilo, ko bi šolski maši pristopovali tudi starši.

Ob isti uri bo v stolnici sv. maša za slovenske višje srednje šole. Dijaki višje gimnazije, liceja in učiteljska se zberro ob 10.30 na šolskem dvorišču v ul. Croce.

ta, za katerega se je pulila četvorica ženinov. Tri je navihano dekle odbilo, kakor da bi slutila, da jim gre le za denar, ker ji je bogat stric zapustil veliko premoženje. Glavna vloga je bila tako umetniško odigrana, da bi je bolje ne mogla izvajati niti poklicna igralka.

Pred igro in med odmori se je pa razlegala čez briške vinske gorice prelepa pesem števerjanskega pevskega zbora pod vodstvom Hermana Srebrniča in zbora iz Jazbin, ki ga je vodil g. Zdravko Klanjšček.

Na letošnjem prazniku grozdja nas je zabavala tudi nabrežinska godba na pihala.

Prirediteljem in vsem sodelavcem se iz srca zahvaljujemo za prijetne urice v prelepi jesenski nedelji.

IZ SOVODENJ

Županstvo razglša, da je treba do sobote, 26. t. m., vložiti prošnjo za dodelitev stanovanja v novi 6-stanovanjski hiši, ki bo v kratkem dograjena; eno stanovanje je do-

Iz Goriške

ločeno za begunce, eno za občinske uslužbenke in 4 za občane.

Občina bo uporabila 800 tisoč lir za popravilo šol, zlasti za strehe osnovne šole na Vrhu ter šole in otroškega vrtca v Sovodnjah; poleg tega bo prepleškala vse notranje in zunanje stene.

Novi list je svoj čas poročal, da je sovodnjska občina zaprosila v Rimu za dvojno posojilo, in sicer v znesku 25 in 8 milijonov lir; prvi znesek bo uporabila za zgradnjo vodovodne mreže, drugi pa za asfaltiranje občinskih cest. Pred nekaj dnevi je rimski denarni zavod od občinske uprave zahteval, naj mu dostavi potrebne listine, da lahko prošnjo čimprej odobri.

Predpreteklo nedeljo je na domačem nogometnem igrišču sovodnjska enajstorica premagala Juventino iz Štandreža s 3:0.

IZ DOBERDOBA

Naša občina bo najela 26-milijonsko posojilo za nakup prepotrebne šolske opreme in za popravilo šol v Doberdobi in Dolu. Tako so sklenili občinski možje na zadnji seji; odobrili so obenem za eno leto pogodbo z lovsko zvezo ter soglasno sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, naj se ukinitve oddelka OMFA v Trziču prekliče ter naj se ladjedelnicam poskrbijo zadostna naročila.

Čeprav je preteklo 40 let od zaključka prve svetovne vojne, se pri nas še vedno dobijo ostanki starega streliva, tako da se še vedno dogajajo hušje in lažje ter večkrat tudi smrtno nesreče. V ponedeljek prejšnjega tedna je 12-letni deček iz naše vasi nehoti zadel na gmajni z nogo ob granato, ki se je razpočila.

Ranjenca so odpeljali v tržiško bolnico, kjer so mu ugotovili precejšnje poškodbe na levi strani prs in na levi roki. Iz ran so mu tudi izrili koščke železa. Dečku vsi želimo čimprejšnjega popolnega okrevanja. Oblastva pa ponovno pozivamo, naj iz kraških vasi odstranijo staro strelivo, da bo že enkrat konec nesreč; obenem pozivamo starše, da bolj pazijo na svoje otroke.

† DR. MARIJAN BREGANT

V noči med torkom in sredo je v Gorici zadet od možganske kapi umrl znani slovenski zdravnik dr. Marijan Bregant. Bil mu je šele 54 let. Z njegovo smrtjo so goriški Slovenci zgubili ne samo dobrega in vestnega zdravnika, temveč tudi uglednega kulturnega delavca. Pokojnik je bil nadarjen govornik in odlični predavatelj, saj je znal mojstrsko vzbuditi pozornost in zanimanje poslušalcev. Uveljavil se je nadalje tudi kot režiser in organizator kulturnega udejstvovanja.

Prerano umrlemu slovenskemu javnemu delavcu naj sveti večna luč. Hudo prizadeti družini izreka uredništvo Novega lista globoko občuteno sožalje.

POROKA

Prejšnji četrtek sta si v cerkvi na Placuti obljubila večno zvestobo učiteljica Tuša Gravner iz Gorice in trgovec Pavle Lutman iz Štandreža. Novoporočencema želimo vsi prijatelji in znanci obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v skupnem življenju. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Drugo skupno tržišče v Evropi

Poleg skupnega tržišča, katero tvorijo Italija, Francija, Nemčija in države Beneluksa (Belgija, Nizozemska in Luksemburška) in kateremu se je pred tedni priključila še Grčija, ustanovljajo sedaj drugo skupno tržišče. Pri tem sodelujejo naslednje države: Anglija, Avstrija, Svica, Danska, Norveška, Švedska in Portugalska.

Ministri omenjenih držav so se v ta namen že sestali v Stockholmu (Švedska). Iz zaključnega poročila je razvidno, da je treba smatrati novo organizacijo za drugo evropsko skupno tržišče, čeprav nima tega imena, ker ji pravijo »Zveza za prosto izmenjavo«. Na sestanku so sklenili, da se do 30. junija 1960 medsebojne carine na industrijske izdelke znižajo za 20%; različne carinske olajšave so predvidene tudi za izmenjavo kmetijskih proizvodov in za ribolov. Ministri so strokovnjakom naročili, naj do 31. oktobra t. l. predložijo načrt pogodbe, ki naj jo sklenejo imenovane države.

BOLNIŠKO ZAVAROVANJE KMETOV NA TRŽAŠKEM

Do 29. septembra bi morali vsi kmetje, ki so redno vložili prijavo za vpis v bolniško blagajno, dobiti na dom poseben list, kateri nadomešča knjižico za bolniško zavarovanje. Kdor od 29. t. m. dalje potrebuje zdravnika-specialista (za oči, grlo itd.) ali mora v bolnico, naj se najprej s tem listom javi pri zdravniku bolniške blagajne v Trstu, ul. Montanelli 3. Ta ga bo napotil k specialistu ali v bolnico.

Ko prejmeš list, dobro preglej, če so na njem vpisani vsi družinski člani. Če ugotoviš kako netočnost ali pomanjkljivost, se takoj zgleda v uradih Kmečke zveze v Trstu, ul. Geppa 9, kjer ti bodo zadevo uredili.

GOSPODARSTVO

Deset let boja proti toči

Revija L'Italia agricola je avgusta priobčala nekakšen obračun desetletnega boja proti toči, se pravi obračun za obdobje 1949-1958. V sestavku so skrbno zbrani najrazličnejši podatki, a pisec takole zaključuje svojo razpravo:

»Natančna proučitev uspehov jasno kaže, da je bila zaščita pred točo neuspešna. V zadnjem desetletju so italijanski kmetovalci v ta namen (za boj proti toči) potrošili nekaj milijard lir brez kakršnekoli koristi. Zato je treba opustiti vsako težnjo, da bi se ta gospodarska škoda in burka

nadaljevali. Kmetovalce je treba osvoboditi uspalnega vpliva, ki ga nanje vrši določena koristoljubna propaganda (mišljena so tovarne raket)«.

Razpravi je priloženih več slik in črtežev ter zemljevid, iz katerih je razvidno, kako so se do konca leta 1956 množila izstrelišča in kako je dotlej naraščalo število izstreljenih raket. V naslednjih letih so pa mnogo izstrelišč ukinili in tudi število uporabljanih raket je naglo padalo.

V jugoslovanskih Brdih letos niso »streljali« proti toči, ker so spoznali nekoristnost takega boja.

Naš list se lahko ponaša, ker je že pred leti trdil, da je ta način borbe proti toči brezuspešen. S tem pa ni rečeno, da se boj proti toči ne bo nadaljeval, a to se bo godilo s povsem novimi sredstvi. Tako so se letos zbrali mnogi znanstveniki (tudi iz Rusije) v Veroni ter vprašanje temeljito preučevali. Upamo, da se bo prav kmalu posrečilo odkriti res uspešno sredstvo proti toči, ki samo v Italiji povzroča letno okrog 50 milijard lir škode.

POVODENJ MLEKA

V Lombardiji ugotavljajo, da živinorejci oddajajo letos v mlekarske obrate 18% več mleka kot lani. Povišek si moramo razlagati kot posledico treh vzrokov: Živinorejci gojijo predvsem krave in manj volov; kornuznega pridelka nočejo prodajati po nizkih cenah, marveč ga raje krmijo kravam; junčki gredo vsi v zakol. Da je več mleka, so lani nekoliko pripomogle tudi nizke cene za meso.

In kam s povečano količino mleka, ko se opaža, da se mehki siri odslej težje prodajajo? Potrebno je pač izdelovati trde sire, predvsem za ribanje (parmezan). Toda tudi oddaja trdih sirov ne gre izpod rok in skladišča se polnijo.

Kako naj se vprašanje reši? Vlada je določila sicer nekoliko prepozno najnižjo ceno mesu, tako da bi se zopet izplačala reja telet. Zato danes pozivajo živinorejce, naj goje več živine za zakol.

Reja piščancev se hitro širi

Vzrejo piščancev v industrijskem obsegu so začeli Amerikanci in jo še vedno izpopolnjujejo. Ameriki so sledile druge države, tako da se reja piščancev za zakol sedaj naglo širi. V Italiji danes nudijo piščance že skoraj v sleherni restavraciji in proizvodnja je danes tolika, da pride na vsakega državljana letno 3.4 kg piščančevega mesa.

Velika vzrejališča piščancev so danes tudi v Jugoslaviji, mnogo važnejša pa v Holandiji, ki še vedno zalaga Italijo z en dan starimi piščanci.

Neko švicarsko podjetje s hranili razdeljuje že izdelane kurnike (v vsakem je prostora za 2.000 piščancev) stotinam kokošerjem, ki prejmejo od podjetja tudi en dan stare piščance ter krmo. Ko piščance zredijo, jih podjetje odkupi po že vnaprej določeni ceni.

Kmetijsko združništvo v Argentini

Argentinska vlada preučuje dva predloga, ki naj pospešujeta razvoj združništva. Prvi predvideva, da bodo zadruga udeležene pri trgovini s kmetijskimi pridelki in da bodo proste davkov. Po drugem predlogu bi bil nauk o združništvu obvezen predmet v vseh državnih šolah.

... in v Turčiji

Od l. 1950 dalje se kmetijske zadruga v Turčiji zelo hitro množijo in razvijajo. V teh letih se je dvignilo število kmečkih posojilnic od 900 na 1521, število članov pa se je več kot podvojilo.

V istem času je naraslo število prodajnih zadrug od 125 na 180. Te so po strokah združene v 13 zvez, ki se bavijo s prodajo glavnih turških kmetijskih pridelkov: grozdja, smokey, bombaža, olja, lupinastega sadja, zemeljskih oreškov (pistači), južnega sadja, cvetličnih esenc — predvsem rožnega olja.

ŽENA IN DOM

Kup nasvetov za srečo

»Z možem se dobro razumeva,« je dejala neka žena, »toda oba sva ugotovila, da je najina dobra volja za skupno življenje v teku let malce uplahnila. Če sem odkrita, jo pogrešava oba, vendar si ne znava pomagati.«

Kaj naj storimo proti temu pojavu, ki med zakonci ni redek in lahko privede do končnega razdora med možem in ženo? »Kjer je volja, tam je pot« pravi stari pregovor, »in čim več je idej, tem več je možnosti za srečen konec« dodamo mi. Zbrali smo nasvete številnih poročenih ljudi, kako se lahko zakonca izogneta dolgočasju ter ustvarita srečen zakon.

KAJ LAHKO STORI MOŽ ZA ŽENO

- Prinašaj od časa od časa svoji soprogi šopek rož. Tudi cenene cvetlice so lepe.
- Ne bodi preveč samozavesten, potoži se včasih, žena te bo iz srea rada potolažila.
- Četudi si že star zakonec, pohvali od časa do časa njen način kuhanja.
- Posvetuj se z njo o problemih, ki te tarejo na službenem področju in upoštevaj njeno mnenje, če se ti zdi pravilno.
- Prižgi ji cigareto, čeprav moraš zato priti z drugega konca sobe.
- Nauči se nekaj novih šal posebej za njo, saj je starih že tako sita.
- Vrni se iz kavarne kako uro prej, če te žena želi zase.
- Nikdar ne vprašuj, kaj je počela ves dan.
- Prinesi ji tu in tam darilo, pa ne samo ob praz-

nikih in obletnicah. Lahko tudi lepo ploščo s pesmijo, na katero vaju vežejo isti spomini.

KAJ NAJ STORI ŽENA

- Ne razlagaj možu svojih težav, če ni še pokosil ali povečerjal.
- Ne jezi se nanj, če v družbi poje ali zbija šale.
- Ne dopoveduj mu, da je prestar za stvari, ki jih želi narediti.
- Dočakaj ga, če je le mogoče, doma.
- Pazi na svoj obraz in obleko tudi pri delu.
- Ne vprašaj ga prepogosto, če te ima rad, in verjemi mu, če ti odgovori pritrdilno.

IN KAJ LAHKO STORITA OBA

- Vedita se često tako, kot da se poznata šele kratke čas. Napovejta si sestanek v kavarni.
- Ne imenujta drug drugega »oče« in »matič« in izogibajta se družin, ki imajo to navado.
- Skupne probleme rešita čimprej v slogi.
- Ne preživita vsega življenja s pogledom na uro in ne hudujta se na druge, če se večkrat zakasnijo.
- Nikdar se ne razburjajta ob istem času in spoštujta vsak zasebno življenje drugega.
- Vsaj enkrat mesečno obiščita sama kako zabavišče.
- Vedno imejta pred seboj kak cilj, morda nabavo novega pohištva, preproge itd.
- Ne zahajajta v družbo, če vama to ne ugaja.
- Nikdar ne pričnita stavka: Po vsem tem, kar sem storil ali storila zate...

No, in ko boste prebrali ta sestavek, recite svoji ženi ali možu, da ste srečni, ker ste se poročili prav z njim ali z njo in bi to prav radi storili še enkrat.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

BREZBRIZNOST OBLASTNIKOV

O vseh teh dogodkih in tudi grožnjah fašistov je Edinost vestno poročala javnosti. Policija, državni tožilec in generalni komisar Mosconi, ki je bil prvi odgovoren za red in zakonitost v deželi, niso torej mogli trditi, da so neobveščeni o tem, kaj se godi in kaj se pripravlja. Če smo v listu lagali, bi nas lahko klicali na odgovornost, ako smo pa pisali resnico, bi bila njihova človeška in o-

v hiši le gole stene in gol pod. V gospodinjstvu ni bilo več niti kaplje vina. Ker našega zaupnika ob prihodu fašistov ni bilo doma, so se fašisti spet vrgli na njegovega brata Josipa, katerega so tako premlatili, da se je moral več tednov zdraviti, preden je prišel k sebi.

ŽUPNIK SLOKOVIĆ IZ SV. PETRA U ŠUMI

Ta hudodelstva so se dogodila isti dan, ko so fašisti vdrli v zrenjsko župnišče, iz njega odpeljali g. Červarja ter ga uklenjenega vodili po ulicah Oprtalja.

Samo po sebi se razume, da se je glas o tem in o zločinih, ki so jih fašisti sploh že tedne neovirano počenjali v naših krajih, širil po vsej Istri in Julijski krajini ter močno burkal duhove. Ker so naši ljudje videli, da so popolnoma nezaščiteni in da jih državna oblastva brezbrizno prepuščajo na milost in nemilost črnuhom, se ne smemo čuditi, da so se nekateri pri nas kar brez odpora pokorili ukazom fašistov.

Tako so 8. maja prišli oboroženi črnosrajčniki v Sv. Petar u Šumi in ondotnemu župniku Liberatu Slokoviću sporočili povelje stranke, naj v dveh dneh zapusti faro, češ da bo sicer doživel isto kar njegova stanovska tovariša v Kringi in Tinjanu. Kaj je mogel g. Sloković storiti, pri kom iskati pomoč? Pri nikomer na svetu! Preostalo mu ni nič drugega, kot da se je nasilju vdal ter se oddaljil iz župnije, ki je zavoljo tega ostala brez dušnega pastirja. Umaknil se je, kot sem že povedal, v Tomaj, na naš Kras.

ŽUPNI UPRAVITELJ DUKIĆ IZ SOVINJAKA

Nekoliko drugače je ravnal duhovnik Ivan Dukić v Sovinjaku, ko so ravno tako 8. maja

prihromeli oboroženi fašisti v njegovo faro. Ker je bil pravočasno obveščen, kaj se zoper njega pripravlja, se je srečanju z nasilneži izognil, s tem da se je oddaljil iz Sovinjaka.

Fašisti so bili zelo jezni, da niso našli duhovnika doma, čeprav so prišli v župnišče ponoči. Zato so se znesli nad njegovo sestro in jo pretepli. Hišo so preiskali do zadnjega kotička, a niso v njej iztaknili nič sumljivega. Kljub temu so ob odhodu izjavili, da se v nekaj dneh v še večjem številu vrnejo v Sovinjak, da »obračunajo z župnikom«. Kaj je nedolžni Dukić storil in zakrivil, niso mogli povedati. V družbi fašistov je bil tudi sovinjaški maršal orožnikov, katerega so ljudje v župnišču prosili, naj jih vzame v zaščito. Ta si je pa kot Poncij Pilat umil roke, rekoč: »Che cosa posso fare io?« — »Kaj morem jaz storiti?«

Opozorjen pa je bil vsekakor, da se fašisti nameravajo v nekaj dneh povrniti, in bi bil moral predstojnike o tem obvestiti, da se župni upravitelj pravočasno zaščiti pred grožnjami mu nasilstvi. Morda je maršal to tudi storil, pa brez slehernega učinka, zakaj 10. maja so se v Sovinjaku iznova pojavili oboroženi črnuhi, ne da bi se zavoljo tega katerokoli državno oblastvo vznemirilo.

Fašisti so šli najprej v cerkev, iz katere so odnesli podstavek slovanske bogoslužne knjige, s katerim so zažgali kres na vaškem trgu. V svetišču samem so onečedili hrvatske napise na Križevem potu. Pri tem bogoskrunskem početju jih ni seve nihče motil. Nato so se hoteli polastiti osebe gospoda Dukića, katerega so zasledovali z bombami v rokah, a ga niso mogli dobiti v pest, ker jim je k sreči ubežal. Tako mu niso mogli sporočiti nobenega »ukaza« fašistične stranke, potrebno mu ni bilo vzeti nase nobene obveze in je ostal v Sovinjaku kot svoboden človek.

(Nadaljevanje)

56. Dr. E. BESEDNJAK

benem uradna dolžnost, da napovedane zločine pravočasno preprečijo. V smislu Giolitijeve okrožnice bi bili morali fašiste iz Buj zapreti in kaznovati že zastran tega, kar so že doslej zakrivali v Zrenju in okolici, a kdo se je tedaj brigal pri nas za zakon in ukaze načelnika vlade in notranjega ministra, če je šlo za državljane hrvatske in slovenske narodnosti!

In tako se je zgodilo, da so 14. maja oboroženi fašisti popolnoma neovirano mogli in smeli spet prihrumeti na oprtaljski Kras. To pot jih je bilo še več kot pri zadnjem obisku, saj je drhal prišla v te od države povse nezaščitene kraje kar na 8 tovornikih. Najprej so zločinci enostavno zažgali dve vasi, Škofi in Sorgi, in se naposled napotili iznova v Cekine. Razume se, da so tu spet vdrli v hišo našega zaupnika Antona Tončiča, kjer so iskali, kot so bili obljubili, glasovnice z lipovo vejico. Ker jih niso našli, mu hiše sicer niso sežgali, a zagrešili druge zločine.

V kleti so izlili na zemljo vse vino, kar ga je bilo zadnjič še v sodih ostalo. Obenem so uničili v hiši vse pohištvo, tako da je odsotni gospodar Tončič ob povratku domov našel

Ob takih priložnostih so namreč od zunaj zaklenili kopalnico in nato so odšli »štubak« in vsi drugi spat, nas pa so pustili tam. Od začetka smo še kar dobro prenašali nočni jesenski hlad, ki je vel skozi odprta zamrežena in z žično mrežo zastrta okna, potem pa nas je začelo neusmiljeno tresti. Tiščali smo se skupaj, da bi se nekoliko ogreli, a je le malo pomagalo. Nekateri so skušali ubiti čas s tem, da so pripovedovali šale ali neskončne dogodivščine iz svoje preteklosti, ki pa z zobmi šklepetajoče poslušalce niso bogve kaj zanimale in ker so to dobro vedeli, so prenehali navadno sredi zgodbe, ne da bi bil kdo protestiral.

Leči ni bilo kam. Tla so bila cementna in polna luž. Še sedeti se ni dalo. Tako smo morali ostati vso noč na nogah. Tisočkrat smo se ozrli na okna, če se že dani, a noč se je vlekla v neskončnost. Stari in bolni so začeli omagovati ter so padali v nezavest. Polagali smo jih na tlak, kjer je bil najbolj suh.

Proti jutru smo bili vsi popolnoma onemogli. Drgetali smo tako, da nam ni bilo mogoče govoriti. Bili smo bliže nezavestnemu kot budnemu stanju, vendar pa nam usoda ni bila toliko naklonjena, da bi nas bila zares oropala zavesti. Tako bi vsaj ne bili ničesar več občutili. V stanju, v kakršnem smo bili, pa smo občutili svojo telesno stisko še stokrat huje, ker ni imelo slabo hranjeno telo nobene odporne sile in le prav malo gorkote. Mnogi so si v takih nočeh »razušitvene akcije« nakopali pljučnice ali kak kroničen katar.

Tiste noči so bile v kopalnici najhujše, kar sem jih kdaj preživel; marsikaj iz tistega časa sem že pozabil, noči »razušitve« pa ne bom nikoli. Najhujša med vsemi pa je bila neka marčna noč leta 1945, ko je leden veter nanašal zmrzel sneg skozi odprta okna kopalnice; toda o tem pozneje.

Nazadnje nismo mogli nič več drugega, kot da smo samo še preklinjali tiste, ki so si izmislili to novo muko. Jasno nam je bilo, da so hoteli z »razušitvijo« spraviti čimveč internirancev na oni svet. Neka skrita, odporna, kljubovalna sila v nas pa se je

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

100

upirala smrti; ni nam dopustila, da bi svojim mučiteljem pripravili to zadoščenje. Tako smo skušali vztrajati. Jutro nas je našlo nagnetene na kup, drgetajoče in posivele od mraza, toda žive in pripravljene, da se še naprej branimo smrti, ki se nam je grozeče približevala v nešteti podobah, prikrita v najbolj nedolžnih oblikah, kakršna je bila ta »razušitvena akcija«.

Z neskončnim olajšanjem smo dočakali proti jutru prve taboriščne šume — korake, klice in piske. Toda čakati smo morali do belega jutra, da so nam pripeljali obleke, katere so baje medtem sterilizirali. Zmetali so jih na kup v kot kopalnice in pri priči je spet nastala velikanska gneča in prerivanje. Vsak je planil h kupu, da bi se čimprej oblekel in da bi dobil po možnosti nazaj isto obleko, kot jo je nosil prej, kar pa je bilo seveda prazno upanje. Tako je pač vsak pograbil, kar mu je v gneči in prerivanju prišlo pod roke. Seveda bi moralo biti na kupu prav toliko kosov kot snoči, ko so jih odpeljali, vendar so ostali zadnji bodisi brez hlač, brez jopiča ali brez srajce. Protestirali so in se jezili, a vse skupaj ni nič pomagalo. Prišel je kapo »sterilizacijske komande« z obrazom buldoga in povedal, da bo pri priči razbil gobec vsakomur, kdor bo še kaj znil. Oblek da so pripeljali nazaj prav toliko, kot so jih odpeljali. Nekogar, ki si še ni dal miru, je res sunil, da se je prekopicnil in med padcem podrl še nekaj drugih, kot bi ga bila strela udarila. S tem je bila stvar rešena. Tisti, ki so ostali brez hlač, so morali sami skrbeti, da pridejo do njih. Obrniti se je bilo treba pač do Ukrajincev, ki so delali v komandi. Za obljubo, da bodo dobili kruh ali kaj drugega, so takoj preskrbeli zaželeno obleko, ki so jo morda isti hip kje ukradli.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Zmaga Romunov na XVIII. Balkaniadi

V ponedeljek so se v Bukarešti zaključile XVIII. balkanske igre v lahki atletiki. Letošnja »Balkaniada« je obhajala lepo obletnico, saj je že trideset let tega, odkar so bile prve takšne igre v Atenah. Pred vojno je bila Grčija edina država na Balkanu, ki je v lahki atletiki vsaj nekaj pomenila in zato ni nič čudnega, da so Grki kar 11-krat zmagali. Jugoslavija pa je bila skoraj vedno druga.

Kot je bilo pričakovati, so na tej najvažnejši prireditvi letošnje atletske dobe v Evropi zmagali Romuni, in sicer tako moški kot ženske. Jugoslavlani so ponekod dosegli nepričakovane uspehe, drugje pa so globoko razočarali, kar jih je spravilo ob končno zmago. Presenetili so Grki, odpovedali pa so Bolgari. Turki pa so se morali še enkrat zadovoljiti z zadnjim mestom.

Pri ženskah so zmagale Romunke in tudi to pot se je Jugoslavija morala ostro boriti z Bolgarijo za drugo mesto.

Med tekmovalci ni manjkalo znanih imen in so letošnje igre pokazale velik napredek lahke atletike na Balkanu, predvsem v Romuniji. Krona vsega tekmovanja je bil novi svetovni višek (1,84 m) Romunke v skoku v višino; poleg tega so tekmovalci izboljšali še 15 balkanskih rekordov, trije pa so bili izenačeni. Izboljšanih je bilo tudi mnogo državnih viškov in doseženih nekaj odličnih izidov: (Grk Roubanis 4,50 m — skok s palico; Romun Bizim 79,96 m — kopje; Bolgar Artarski 54,61 m — disk; Jugoslovani Lorgjer 14"1 — 110 ovire; Jugoslovani Račić 62,65 m — kladivo; Jugoslovanka Slamnik 57"4 — 400 m; Romunka Coman 15,20 m — krogla in Romunka Petrescu 12" — 100 m).

Končna lestvica — moški: 1. Romunija 151, 2. Jugoslavija 122, 3. Grčija 104, 4. Bolgarija 89, 5. Turčija 34. **Zenske:** 1. Romunija 100, 2. Bolgarija 79, 3. Jugoslavija 77, 4. Turčija 3.

Zmaga Olimpie na turnirju za pokal „Sv. Justa“

Lepo nedeljsko dopoldne je privabilo številne ljubitelje košarke na dvorišče mestnega gradu, kjer so bile tekme za 1. pokal »Sv. Justa«. Tekmovanje se je zaključilo s prepričljivo zmago ljubljanskih košarkarjev, ki so z lahkoto premagali moštvo G. S. Portuale (68:33) in v finalnem srečanju tudi ekipo Stock (77:48). V borbi za tretje mesto je ameriška vojaška ekipa Red Knights porazila G. S. Portuale (84:44).

Olimpia, ki je tudi letos osvojila prvenstvo Jugoslavije in v katerih vrstah nastopajo številni državni reprezentanti, je pokazala zelo dovršeno igro s hitrimi podajanjem in neverjetno natančnostjo pri metanju v koš. Moštvo je zelo vigrano in redkokdaj se katera hitra akcija raznih Millerjev, Kristančičev in Daneuov ne zaključi z uspehom. Posebno priznanje so zaslužili kapetan in trener Kristančič, Miler, Dermastija in Daneu, ki so bili nezadržni v prodorih in pod košem, ter Kandus, Lokar in Jelnikar, kateri tudi sodijo med vrhuške igralce.

Domača Stock je nastopila brez najboljših igralcev Damianija, Magrinija in Natalija in je zato vsa teža igre slonela na borbenem Gavagniniju, najgoljšem strelcu na tekmovanju. Zadovoljil je še Cavazzon, ostali pa so igrali zelo neurejeno. V srečanju za tretje mesto so se Amerikanci hoteli na vsak način popraviti sobotni nezasluzeni poraz (43:45) proti

Stocku, kar jim je v celoti tudi uspelo. Zal nam je lahko, da se niso dolgonogi črnici pomerili v finalu z Jugoslavlani, Sibka, toda požrtvovalna ekipa Portuale ni mogla nuditi močnejšega odpora ostalim moštvom in je zato zaključila turnir na 4. mestu.

Končna lestvica: 1. Olimpia, 2. Stock, 3. Red Knights in 4. G. S. Portuale. Uvrstitev strelcev: 1. Gavagnin (Stock) 44 košev, 2. Miller (Olimpia) 40, 3. Johnson (Red Knights) 21 in 4. Cavazzon (Stock) ter Stigli (Portuale) 20 košev.

V Trstu so gostovale tudi košarkarice z Jesenic, ki so premagale ekipo Portuale z izidom 33:15.

Prve zmage in prvi porazi

V nedeljo so se začela srečanja za italijansko nogometno prvenstvo. Za sedaj je treba le ugotoviti, da so mnogi favoriti razočarali (Alessandria - Milan 3:1, Napoli - Spal 0:3, Bologna - Lazio 1:1), drugi pa so dosegli visoke zmage (Fiorentina - Udinese 2:0, Sampdoria - Atalanta 4:0, Juventus - Lanerossi 4:1, Inter - Padova 6:3). Bari in Roma sta se zadovoljila s tesnim izidom (1:0) proti Palermu in Genoi.

Triestina, ki je letos v B ligi, je v nedeljo na domačem igrišču neučinkovito (0:0) zaigrala proti Catanzaru, to je ekipi, ki je bila lani v C ligi. Trener

Triestine Trevisan pa razpolaga z dobrimi in mladimi igralci, ki bodo lahko s časom sestavljali vigrano enajsterico, a bodo prej morali doseči polno moč ter obenem vnesti v igro več učinkovitosti. Triestina je nastopila v naslednji postavi: Bandini; Frigeri, Brach; Varglien, Merkuza, Radice; Mantovani, Pua, Secchi, Taccola in Magistrelli.

Tu in tam po svetu

Na Bledu je po 9. kolu šahovskega turnirja kandidatov še vedno prvi Rus Talj s 6 točkami. Sledijo: Keres 5,5 (1), Petrosjan 5,5, Gligoric 5, Smislov, Benko, Olafsson 3 (1) in Fischer 3. Na velikem brzoturnirju, ki je bil tudi na Bledu, se je na prvo mesto uvrstil Talj. Pred kratkim je bilo v Zenevi svetovno prvenstvo v **balinanju**. Zmagali so Francozi, za njimi pa so se uvrstili Italijani. Jugoslavija je med 8 državami zasedla 6. mesto. V finalnem srečanju **teniškega** turnirja v Forest Hillsu je Avstralec Fraser premagal Američana Olmeda. Na turnirju poklicnih igralcev, ki je bil v Parizu, je zmaga pripadla Američanu Trabertu. Drugi je bil Avstralec Sedgman. Z zmago (2:1) nad SZ je Madžarska osvojila prvo mesto na mednarodnem turnirju v **vaterpolu**, ki je bil v Moskvi. Italija je osvojila četrto in zadnje mesto. Končale so se tudi tekme za jugoslovansko prvenstvo. Naslov prvaka so že drugič zaporedoma osvojili igralci Jadrana iz Hercegnovega. Pred dnevi so v Jugoslaviji določili lestvice najboljših igralcev v **namiznem tenisu**: moški — 1. Marković Vojo, 2. Harangozo, 3. Vogrinc, 4. Hrbud, 5. Marković M., 6. Uzorinač, 7. Franič, 8. Teran. Zenske — 1. Cović, 2. Nikolič, 3. Plut, 4. Trampuš, 5. Nikolič. V Cremoni je bil letos četverboj mladih predstavništva Italije, Jugoslavije, Avstrije in Zahodne Nemčije v vodnih skokih. Zmagali so Nemci (826,92) pred Italijo, Jugoslavijo in Avstrijo. Novara je novi italijanski prvak v **hokeju na kotalah**. Italijan Aldo Moser je zmagal v **košarski dirki** za Veliko nagrado narodov, ki je bila v nedeljo v Franciji. Na drugo mesto se je uvrstil Riviere. Kitajec Mu-Hsiang-Hsiang je postavil nov svetovni višek v **plavanju** na 100 m prsno (1'11"1). Z zmago nad Ljubljano (84:70) je Olimpia osvojila državno prvenstvo v **košarki**. Ženska ekipa Rvene zvezde je že štirinajstič postala državni košarkarski prvak. Zaključilo se je tudi državno prvenstvo v **odbojki**. Zmagala je ekipa Rvene zvezde. Prejšnji eden je bilo več srečanj v lahki atletiki. Češka je premagala (107:103) Madžarsko, Velika Britanija (126:104) pa Finsko. Dvoboj med Zahodno Nemčijo in Poljsko se je končal z zmago prve (111:101). Nемец Kaufmann pa je v **teku na 400 m** postavil s časom 45"8 novi evropski višek. Na olimpijskem stadionu v Rimu so bili v tekmah za državno prvenstvo postavljeni novi viški: Volpi na 10.000, Costa na 400 in Janaccione na 800 m.

Prevoz v Artstetten je bil določen za deseto uro ponoči. Bil je seveda »tretjega razreda«. Le četica vojakov in par kočij z uradniki dvora je drdralo za sprevodom. Zopet se je pojavil nadvojvoda Karel. Kot vrhovni poveljnik armade po Ferdinandovi smrti je dvornemu ukazu v brk in na svojo pest ukazal razpostaviti vzdolž Mariahilferstrasse častne straže vojakov.

Ko se je skromni sprevod približal, je skupina visokih plemičev, ki so bili siti dvornih spletk, pretrgala vojaški kordon in se uvrstila za pogrebom. Nepregledna množica Dunajčanov je ploskala junaštvu tiste skupine mož, ki so si v vsesplošnem hlapčevanju še ohranili pokonc hrbtenico. Pretresljivi in obenem smešni politični pogreb se je končal v usode polnem znamenju. Preden so oba mrtveca prepeljali čez Donavo, se je odprlo nebo; lilo in treskalo je kot na sodni dan. Peščica spremljevalcev se je morala zateči v malo čakalnico. Bliski so osvetljevali blede obraze in krsti obeh žrtev Sarajeva in — Dunaja.

Nekaj dni po pogrebu se je tudi cesar vrnil iz Ischla. Knezu Montenuovo je poslal pismo z zahvalo, ker je znal tako dobro tolmačiti želje Njegovega Veličanstva...

99

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

Smrt na vešalih

Temne sence so vedno bolj objemale razkrajajočo se monarhijo. Strelom napadalec na člane habsburške hiše so sledile smrtne obsodbe.

Državno pravdnštvo se je z rablji preselilo v Bosno na krvavo sodbo. Prvega so izpraševali Čabrinovića. »Že dolgo časa sem se pripravljval na atentat,« je dal na zapisnik. »K dejanju so me nagnile tudi osebne krivice. Rojen sem v Bosni, a kljub temu je policijski režim preganjal mene in mojo družino z rodni tal. Z bombo, ki sem jo zagnal v nadvojvodo Franca Ferdinanda, sem dal izraza ogorčenju vsega mojega ljudstva proti strahovladi v Bosni. V prestolonasledniku sem videl nje predstavnika.«

Tudi Princip ni tajil. Ob koncu izpovedi je še dodal: »Upam, da bodo moji strelji

odprli vrata svobodi tudi za nesrečno Bosno in Hercegovino.« Svojemu branilcu odvetniku Perišiću je dejal, da je vsaka obramba brez pomena, ker se smrti ne boji. »Vsilice me čakajo. Zal mi je le, da sem zgubil stekleničico s strupom.«

Princip, Čabrinović in Grabec niso prosili za milost. Ker se niso dopolnili dvajset let, kot mladoletni niso mogli biti ustreljeni. Obsodili so jih na dvajset let ječe. Svoje mlade dni so končali še med vojno za vlažnimi zidovi ječe v Terezijinem mestu. Ilić, Čubrilović, Kerović, Milović in Jovanović so bili obsojeni na smrt. Rabelj jim je zadrgnil zanko na vešalih.

Edino enemu izmed zarotnikov Crne roke, Mehmedbašiću, se je posrečilo pobegniti v Srbijo.

(Dalje)

14

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eG
u
s
a
r
j
i

POPRAVNI IZPITI V GORICI

NA VIŠJI GIMNAZIJI IN LICEJU

V IV. gimnaziji: popravne izpite so izdelali: Antonija Figelj, Lucijan Pelizzo; en dijak je bil zavržen.

V I. liceju so izdelali: Aleksij Kusič, Marija Elsbacher, Evelina Pavlin, Salvator Venosi; enega dijaka so zavržili.

II. licej: Izdelali so: Roman Di Battista, Aleksandra Mikulus, Magda Sfiligoj

Za I. licej so izdelali sprejemni izpit: Ivan Figelj, Damijan Pavlin, Hilarij Pelicon.

NA UČITELJISCU

V I. razredu je izdelala popravni izpit Ana Marija Di Battista; en dijak je bil zavržen.

V II. razredu so izdelali: Santina Bordon, Nives Cigoj, Leopold Devetak, Marko Pavlin, Marijan Terpin; enega dijaka so zavržili.

V III. razredu so izdelali: Josip Cigoj, Hadrijan Koršič, Joordan Tomšič, Suzana Ličer pa je bila sprejeta v II. razred učiteljišča.

NA NIZJI GIMNAZIJI

Pri nižjem tečajnem izpitu so izdelali: Vojko Baša, Darij Legiša, Andrej Saksida, Ana Lilijana Candi, Nadja Gravner, Teodora Košuta, Katarina Vižintin; en dijak je bil odsoten.

V II. razredu so izdelali: Valter Hlede, Alojzij Markočič, Leopold Mervic, Marijan Mikulus, Zmagoslav Milič, Aldo Peršolja, Božidar Tabaj, Gabrijela Canali, Milojka Klanjšček, Ksenija Mikluš, Vladimira Peršolja in Vanda Velušček.

V I. razredu so izdelali: Vladimir Bastiani, Stanislav Ferletič, Bernard Soban, Aleksandra Devetak, Neda Dornik, Adrijan Jarc, Milojka Mozetič, Adele Quinzi; en dijak je bil zavržen.

NA STROKOVNI SOLI

V I. razredu so izdelali: Dino Ballus, Rudi Brajnik, Ludvik Devetak, Vojko Lutman, Boris Sošol, Jožef Vižintin, Ana Marija Bensa, Darja Cotič, Zdravka Cotič, Tanja Ferfolja, Majda Juretič, Sonja Kocjančič, Anica Milič, Ana Tomsič. Zavržena sta bila dva dijaka.

V II. razredu so izdelali: Ladislav Cotič, Slavko Ferfolja, Viljem Ferletič, Alojzij Hlede, Darko Mikluš, Boris Peric, Boris Peršolja, Boris Pintar, Florijan Tomažič, Silva Mikulus, Friderika Petejan, Jožefa Rožič in Vida Tomažič. Trije dijaki so bili odsotni, eden je bil zavržen.

Zaključni izpit so izdelali: Ivan Cotič, Darko Ferfolja, Orland Peršolja, Jakob Sedmak, Zdravko Sedmak, Branko Stanič, Alojz Terpin, Aleksander Rolih, Zmaga Bregant, Ana Floremin, Marija Košič, Nevea Pahor; dva dijaka sta bila zavržena.

POPRAVNI IZPITI V TRSTU

Na slovenski nižji trgovski strokovni šoli v Trstu so v jesenskem roku z uspehom položili nižji tečajni izpit naslednji dijaki: Cergolj Rudolf, Cernigoj Edvard, Kalc Emil, Pruni Rihar, Trampuž Boltežar, Blažević Amalija, Castellani Sonja, Renzi Natalija, Tuma Silvana in Valenčič Marija.

V jesenskem roku so na slovenski nižji industrijski strokovni šoli uspešno opravili nižji tečajni izpit naslednji dijaki:

Pred izpitno komisijo v Trstu (Rojan): Jordan Bordon, Edvard Cecchi, Sergij Franza, Sergij Grabonja, Darij Mohorovičič, Dimitrij Pertot, Stanislav Stoka, Katarina Coloni, Nadja Klun, Marta Mastellar, Marija Slama.

Pred izpitno komisijo na Opčelnah: Bernard Skerlavaj, Vojka Brišček, Nada Debenjak, Gracijela Vidali, Viktorija Zagar.

Pred izpitno komisijo v Dolini: Bogdan Kosmač, Stojan Maver.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477